

אתיקה מקצועית

רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

האתגרים העומדים בפני האתיקה המקצועית עו"ד דהר ארד-אילון / יו"ר ועדת האתיקה הארצית

בעשרים השנים האחרונות, עולם המשפט שינה את פניו ומקצוע עריכת הדין משתנה בעקבותיו. בזווית צרה אפשר להצביע על ארבעה שינויים מרכזיים: מרכזיות המשפט בתרבות ובחברה האזרחית ("המשפטזיציה"), גידול מספר עורכי הדין (50,000 עורכי דין רשומים נכון לעת הזו ועוד היד נטויה), ריבוי מקורות ההכשרה של עורכי הדין בעקבות פתיחת המכללות למשפטים וריבוי מוסדות איפית הדין והרגולציה. בצד אלה אין לשכוח את ההתפתחות הטכנולוגית העצומה ואת הניסיונות החוזרים והמתמשכים לאפשר ללא משפטים לעסוק במשפט (קרי: לפגוע בייחוד המקצוע). לנוכח אלה, האם האתגרים של האתיקה המקצועית צריכים להשתנות או שמא הם צריכים להיות גורם משמר המנסה לאחוז בקיים ולמנוע שינוי?

התשובה מורכבת. אין ספק שהאתיקה המקצועית מושתתת על יסוד שמרני המבקש לשמור על הקיים, ומנגד הדיון האתי גמיש יותר מהדיון המשפטי ומאפשר הסתגלות ושינוי מהירים יותר. ברשימה זו אבקש לבחון כמה אתגרים שהאתיקה עומדת בפניהם, ולברר אנה פניה מועדות בעולם המשפטי המשתנה שבו היא פועלת, והאם היא יכולה וצריכה לקבוע כיוון משלה?

קשה לחלוק על כך, שבשאלות של נאמנות ללקוח, הגינות ואמירת אמת, תרבות דיון וסטנדרט מקצועי - אין בקשיים שנוצרים בשל ריבוי עורכי הדין כדי להפחית מחשיבותם של סטנדרטים אתיים גבוהים, וחובתו של מערך האתיקה המקצועית להיות גורם יציב ושמרני. תפקידו של עורך הדין כנאמן של אחרים וכמי שהציבור מעניק לו סמכויות וגישה לבתי המשפט מחייבים הקפדה ולא הקלה על דרכי ההתנהגות של עורכי הדין. הנאמנות ללקוח הייתה ונתרה הערך המכונן של מקצוע עריכת הדין ויש לשמור עליה מכל משמר.

אחד האתגרים הקשים יותר, מצוי בשאלות של חיסיון וסודיות. אנו עדים לניסיונות כרום חוזרים ונשנים מצד גורמי איפית החוק ואף מצד המחוקק - שתוצאתם הבלתי נמנעת, אם יצלחו, היא הכפפתה של חובת הנאמנות ללקוח לחובה כללית יותר כלפי המדינה או הציבור. כך, הניסיון להטיל חובה לדווח על חשד נגד הלקוח בענייני הלכנת הון, חקירת עורכי דין כאשר לפעולותיהם מטעם הלקוח, החובות המוטלות על עורכי דין לגבי עריכת תשקיפים (ובכלל בתחום נירות הערך) וכן הלאה. ניסיונות אלו דוחקים את החיסיון וחובת הסודיות, ומכבידים מאד על מתן שירות משפטי מיטב. בנושאים אלה, נדרשת עמידה איתנה של גורמי האתיקה המקצועית והתנגדות תקיפה לכל פשרה בנאמנות ללקוח וכפועל יוצא בחיסיון ובסודיות. יש לראות את הנושא במבט רחב

עורכת: ד"ר לימור זר-גוטמן, עו"ד, המסלול האקדמי המכללה למינהל ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** עו"ד דהר ארד-אילון
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל אביב 64731, טל. 03-6362200, פקס. 03-6918696, email: dorit@israelbar.org.il
מאמרי המערכת: האתגרים העומדים בפני האתיקה המקצועית ■ **הנחיות והחלטות:** ועדת האתיקה הארצית ■ **הנחיות והחלטות:** ועדת הייעוץ לענייני פרסומות ■ **הנחיות והחלטות:** הוועדה לענייני עיסוק אחר ■ עיצוב: סטודיו רחל קליין

ובראיה לטווח רחוק: פשרה ממשית באשר לחיסיון, לחובת הסודיות ולנאמנות הכמעט מוחלטת ללקוח - סופה עריכת דין קונפורמית, פשרנית ולא עיקשת דיה, וכפועל יוצא החלשה ניכרת של היחיד לעומת מוסדות השלטון.

אתגר אחר לגמרי מעוררת הטכנולוגיה ובעיקר הנגישות הרבה למידע ברשת. אף אם נטיית הלב הראשונית היא שמרנית, אין מנוס מקביעת מסגרות חדשות לפרסומת, למתן שירות ברשת, ולהעברת מידע, שאין מתיישבות עם הגישה האתית הנוכחית במקום להלחם בטכנולוגיה, יש להבינה ולהגן במסגרתה על ערכי הליבה. במקום לאסור שימוש בטכנולוגיה (לדוגמה: "מחשוב ענן", דרכי פרסום בתשלום, רשתות חברתיות, צ'טים מקצועיים ברשת ובסלולארי, שימוש בוידאו ובאנימציה ועוד) - יש לקבוע סטנדרט מקצועי לפעולה במסגרות אלו. יש לחייב רמת אבטחה גבוהה, מניעה של זליגת סודות ברשתות חברתיות הפרדה בין היסוד האישי ליסוד המקצועי והימנעות משידול גס. אולם שומה עלינו להבין שהעולם של היום מבוסס על דיאלוג מקוון בלתי פוסק ורב ממדי, שאי אפשר באמת לשלוט בתכניו ובאופיו. תפקיד האתיקה אינו לכלום את השינוי הטכנולוגי והתודעתי אלא לפעול בתוכו.

כד בכד עם הגידול העצום במספר עורכי הדין, גדל גם מספר הגורמים המבקשים לעסוק בייצוג משפטי ללא הכשרה מקצועית וללא כפיפות לאתיקה המקצועית. אכן, היתרון הגדול שיש לייחוד המקצוע הוא דרישת ההכשרה (ועמה קביעת סטנדרט מקצועי) ומנגנון האתיקה ועמו סנקציות יעילות (יחסית). הייצוג המשפטי בידי עורך דין הוא ייצוג מפוקח ומבוקר. הוא מגן על הסודיות, על הנאמנות ללקוח ועל קיומה של הגנות דינונית. גם אם יש מקום לצמצם את היקף הפעילות המיוחדת לעורכי הדין - אין מקום להתיר ייצוג משפטי בידי מי שאינם משפטנים והם אינם נדרשים לא להכשרה, לא לפיקוח ולא לאתיקה מקצועית.

יש מי שיאמר שגישה היא גישה שמרנית, החוששת משינוי. אפשר שכך. בעניינים אלו "חכם השביל מההולך בו". שינויים במוסדות המגנים על זכויות הפרט ועל מארג הכוחות בין היחיד למדינה יש לערוך בזוויות ובאיטיות תוך הגנה מתמדת על ערכי היסוד. מערכת ערכים מורכבת זו - שחלקם ערכים "פנימיים" למקצוע ואחרים בעלי מטען מוסרי כללי ורחב - מחייבת שינוי אבולוציוני ולא רבולוציוני.

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

ניכוי שכר טרחה מכספי פיקדונות ללא הסכם בכתב מהווה עבירה

עובדות עורך הדין הנילון ייצג את המתלונן בתיק תאונת עבודה שהינו גם תאונת דרכים, וקיבל כספים עבור המתלונן הן מהפוגע והן מהביטוח הלאומי. בין הצדדים לא נחתם הסכם כתוב באשר לשכר הטרחה שישולם. לטענת המתלונן סוכם בעל-פה ששכר הטרחה ישולם רק בעבור הפיצויים שיתקבלו באשר לתאונת הדרכים לפי החוק. למרות זאת, הנילון גבה מהכספים שהתקבלו אצלו מהביטוח הלאומי ומחברת הביטוח הן את הסכום האמור והן סכום נוסף בעבור הטיפול בביטוח הלאומי. את הסכום האחרון הזה ניכה הנילון לעצמו, בלי הסכמת הלקוח, מכספים שקיבל עבורו.

הנילון מאשר שנכרת רק הסכם בעל-פה ביחס לשכר הטרחה, אך לטענתו כפיחש סוכם על השיעור אותו נטל לעצמו, וכי מותר היה לו לנכות את שכרו זה מתוך התקבלים שהגיעו לידי עבר המתלונן לפי אותו הסכם שבעל-פה.

החלטה להעמיד לדיון משמעת: ללא הסכם שכר טרחה מפורש וחד משמע, ורצוי בכתב, המתיר ניכוי שכר טרחה מפיקדונות הנשמרים אצלו עבור הלקוח (גם אם מדובר בתקבולי גבייה) אין עורך הדין זכאי לנכות שכר טרחה מכספים אלו, בעיקר כאשר קיימת מחלוקת בינו לבין הלקוח לגבי שיעור שכר הטרחה לו הוא זכאי: (החלטה מספר את 17/11)

כלל 22 וחיסיון: הקלטת לקוח לשעבר

שאיילתא עורך הדין הפונה ייצג לקוחות בקשר לעסקת מקרקעין. שכרו נקבע בהסכם שכר טרחה, תוך התניה

שאם יעדיפו הלקוחות להפסיק את ייצוג, ישולם מלוא שכר הטרחה. עם סיום המשא ומתן עם קבלנים אשר רכשו את הקרקע, הפסיקו הלקוחות את ייצוג של הפונה, מבלי שהודיעו לו ומבלי ששילמו שכר טרחתו. הלקוחות לשעבר ממשיכים לסרב לשלם את שכר טרחתו לפיכך הוא מבקש להקליט אותם. מכאן השאלה האם ניתן לבצע את ההקלטה ולעשות בה שימוש בתביעה במידת הצורך.

החלטה לפי העובדות המוצגות על-ידי הפונה, דהינו עורך אינו מייצג עוד את מי שהיו בעבר לקוחותיו ובינם לבינו קיים סכסוך בעניין שכר טרחתו, האיסור שבכלל 22 אינו חל.

אשר לשימוש בתוצרי ההקלטה, תמשיך לחול על עורך-הדין חובה להימנע מפגיעה בחיסיון עורך דין-לקוח באשר לייצוג, מעבר לנדרש לצורך ניהול הסכסוך. [החלטה מספר את 243/11]

חובות עורך הדין בכל הנוגע לתצהירים

שאלתא מה חובות עורך דין אשר אימת חתימה על תצהיר שלא הוא הכין אותו (הלקוח ערך את התצהיר בעצמו)? האם רשאי במקרה זה עורך הדין להוסיף הסתייגות לפיה "עורך הדין החתום לא כתב את התצהיר אלא רק הזהיר ואימת את חתימת המצהיר"?

החלטה יש להבחין בין תפקיד עורך הדין כמסייע בעריכת התצהיר, לבין תפקידו כמזהיר המצהיר ומאמת חתימת המצהיר. בכל הקשור לתפקיד השני, חובתו של עורך דין המאשר חתימת מצהיר היא לוודא כי המצהיר קרא את התצהיר והבין את תוכנו וכי הוא מבין ויודע כי עליו להצהיר את האמת וכי יהיה צפוי לעונש אם לא יעשה כן. אין חובה על עורך הדין להכיר את תוכן התצהיר ואין חובה על עורך הדין לוודא כי התצהיר הינו תצהיר אמת. עם זאת ככל שעורך הדין יודע כי התצהיר אינו אמת אסור לו לאמת את חתימת המצהיר, שכן חתימת המצהיר תהיה שבועת שקר.

למרות זאת, הועדה לא האה איסור אתי להוסיף את ההסתייגות, ובלבד שהובאה לידיעתו של המצהיר בטרם נכתבה. [החלטה מספר את 252/11]

סעיף 84: אסור להתנות את שכר הטרחה בייצוג נפגע עבירה בגובה הפיצויים שיפסקו לטובת הנפגע בהליך הפלילי

שאלתא האם רשאי עורך דין המייצג נפגע עבירה פלילית לערוך הסכם שכר טרחה לפיו גובה השכר בגין ליווי נפגע העבירה בהליך הפלילי ייקבע כאחוז מסוים מהפיצוי שיפסק לזכות הנפגע בהליך הפלילי?

החלטה התניית שכר הטרחה בגובה הפיצוי שיפסק (ובמובלע, בעצם השגת התוצאה המרשיעה) עלולה לתמרץ השפעה חיצונית על ההליך הפלילי, לפגום ביכולת להגיע לחקר האמת ולפגוע בזכויות נאשמים. להבנתנו, הן לשונו והן תכליתו של סעיף 84(א) לחוק תומכים בפרשנות לפיה איסור התניית שכר הטרחה בתוצאה יחול כלפי כל הצדדים המעורבים וביחס לכל תוצאה שמקורה במשפט הפלילי. [החלטה מספר את 169/11]

ניגוד עניינים: תשלום שכר טרחה על-ידי הצד שכנגד כאשר עורך הדין אינו נותן שירות לצד שכנגד

שאלתא בכונת הפונה לייצג דיירים בכנין אשר מיועד לעבור חיזוק ושיפוץ במסגרת תמ"א 38. טיפולו של הפונה יסתכם בניהול משא ומתן מטעם כל דיירי הבניין מול הקבלן המבצע ועריכת ההסכם עם הקבלן וחתימת ההסכם.

שכר טרחת הפונה מקורו מכספי הקבלן. הקבלן מוכן להפקיד את סכום הכסף המיועד לשכר טרחת הפונה בחשבון נפרד בנאמנות לטובת הדיירים, כדי שהסכום ישמש לצורך תשלום שכר טרחת הפונה בגין פעולותיו. מכאן השאלה האם הפקדת כסף בנאמנות ואו בחשבון נפרד על-ידי הקבלן לצרכי תשלום שכר הטרחה של הפונה אשר מייצג את לקוחותיו הדיירים מול אותו קבלן מהווה ניגוד עניינים אסור.

החלטה אין איסור בכללי האתיקה על כך שהקבלן ישלם לדיירים את עלות עורך דינם, שאינו מעניק שירות משפטי לקבלן. בהנחה שעורך הדין נותן שירות לדיירים ואינו נותן שירות לקבלן, אין לראות בתשלום המוצע בשאליתא כיוצר ניגוד עניינים לפי כלל 14 לכללי האתיקה. לפיכך, אין מניעה שהקבלן יפקיד את הכספים שהוא מעביר לדיירים בגין שכר טרחת עורך דין, לחשבון נאמנות שמנהל עורך הדין עבור הדיירים. (החלטה מספר את 275/11)

ניגוד עניינים: ייצוג לקוח וצד שכנגד ללקוח בשני עניינים שונים

שאליתא האם יכול עורך דין המייצג לקוח תובע לייצג את הנתבע בתיק אחר בעניין אחר?

החלטה בכל מקרה בו קיים חשש לניגוד עניינים על עורך הדין להימנע מהייצוג. הסטנדרט לקביעה באם קיים חשש לניגוד עניינים הוא אובייקטיבי. לפיכך, יש לבחון אם בנסיבות שני התיקים קיים חשש כזה. בידי הועדה אין מידע מלא אשר יאפשר לה לתת "פרה הולנינג" לעורך הדין הפונה שיצטרך לפעול לפי הערכתו. בכל מקרה, אם יסבור עורך הדין שאין חשש לניגוד עניינים עליו לפנות ולקבל את הסכמת שני הלקוחות לייצוג החופף. (החלטה מספר את 238/11)

ניגוד עניינים: ייצוג נאשם כאשר עורך דינו ייצג את עדת התביעה בעת שנאשמה באותה פרשה

שאליתא עורך הדין הפונה מייצג נאשם במשפט פלילי, וכן אחת מעדות התביעה באותו משפט, אשר הועמדה לדין בנפרד באותה פרשה ומשפטה הסתיים בהסדר טיעון. האם יש בייצוג הנאשם במקרה האמור משום ניגוד עניינים אסור?

החלטה מקרה זה נכלל בגדר כלל 14(א) לפיו יש לבחון האם קיים חשש לניגוד עניינים עקב ייצוג עדת התביעה בתיק הקודם שעסק באותה פרשה. על מנת להכריע על הועדה לבחון פרטים נוספים: מה טיב עדותה הצפויה של העדה? האם מדובר בעדה טכנית או מהותית? מה עמדת התביעה בסוגיה זו? מה עמדת הנאשם ומה עמדת העדה-לקוחה לשעבר בשאלה? האם ניתן ליתר את עדות העדה ולהסתפק בהגשת הודעתה במשטרה? האם הפגם נרפא כאשר עורך דין אחר יחקור את העדה?

בנסיבות העניין, מוצע לפונה להעביר לוועדה את הפרטים החסרים או לפנות לבית המשפט השומע את התיק ולכרוך את שאלת ניגוד העניינים, המשך הייצוג ו/או חקירתה הנגדית של העדה בשאלת כשרותה להעיד. (החלטה מספר את 142/11)

הערת העורכת חשוב לשים לב לשלושה מקרים נוספים בהם עסקה הועדה בשאלה זהה של ניגוד עניינים: בהחלטה מספר את 123/07 קבעה הוועדה שעורך דין המייצג נאשם אינו יכול לייצג עד תביעה נגדו במשפט פלילי מקביל גם אם אין ניגוד עניינים לגופו של עניין (פורסם ב-**אתיקה מקצועית** 28 עמ' 3 (2008)). בהחלטה מספר את 46/09 קבעה הועדה שסניגור היודע מידע משמעותי לגבי עד תביעה כיוון שייצג אותו בעבר, אינו יכול להמשיך ולייצג במשפט בו הלקוח לשעבר מעיד. (פורסם ב-**אתיקה מקצועית** גיליון 33 עמ' 6 (2009)). בהחלטה מספר את 314/09 הסכימה הועדה לאשר בקשה להמשיך ייצוג, רק לאחר שהסניגור הסכים לקבל הודעת הנאשם/הלקוח לשעבר/העד ללא חקירה נגדית ואף להימנע מלחלוק על הגרסה שאותו עד הציג במשטרה (פורסם ב-**אתיקה מקצועית** גיליון 36 עמ' 4 (2010)).

ניגוד עניינים: עורך דין העורך הסכם עבור שני צדדים צריך לציין בהסכם את מי הוא מייצג

עובדות המתלונן טוען שהנילון ערך הסכם זוגיות בינו לבין אשתו ולאחר מכן ייצג את האישה נגד המתלונן ובכך פעל בניגוד עניינים אסור. הנילון השיב שהוא אכן ערך את ההסכם אך ייצג רק את האישה ורק היא שילמה את שכרו.

החלטה לגנוז את התלונה. בעריכת ההסכם ייצג הנילון ייצג רק את האישה ומשך לא נוצר ניגוד עניינים כאשר

ייצג אותה למול המתלונן. הוועדה מעירה לנילון שבעתיד עליו לגלות במפורש, בין בהסכם שכר הטרחה ובין בגוף ההסכם שערך, את מי מהצדדים הוא מייצג. (החלטה מספר את 166/11)

ניגוד עניינים: הפסקת ייצוג של לקוח עקב התחלת ייצוג של צד שכנגד בידן עורך הדין בעניין אחר

עובדות הנילון טיפל בתביעה שהגיש המתלונן נגד בנק למשכנתאות. לאחר שלוש שנים מאז הוגשה התביעה ועוד בטרם נערך קדם משפט, הודיע המשרד באמצעות אחד הנילונים, מי שהוביל את התביעה, כי הוא מפסיק את הייצוג וזאת בשל הסכם ייצוג שחתם עם חברת האם של הנתבע. המתלונן מדגיש את שביעות רצונו והערכתו לניהול ענייניו והאמון שרכש להם ולפיכך עוגמת הנפש והתסכול עם החלטתם על הפסקת הייצוג. המתלונן מלין על הפרת ההסכם איתו לאור ההחלטה העסקית של משרד עורכי הדין להעדיף את הבנק כלקוח על פניו.

הנילונים השיבו שהפסקת ייצוג המתלונן נעשתה בהתאם להוראת כלל 13 וכי קבלת הייצוג של הבנק התרחשה כדלקמן: אל משרד הצטרף כשותף עורך דין אשר החל לעבוד במשרד רק כשלושה חודשים **לאחר** תחילת ייצוג המתלונן על-ידי המשרד. בטרם הצטרף למשרד, פנה אותו עורך דין אל הבנק והציע את שרותיו כעורך דין חיצוני. אז נאמר לו כי באותה עת הבנק לא נזקק לעורכי דין נוספים, אך הם שומרים לעצמם את הזכות לפנות אליו בהמשך. מאז לא היה כל קשר עם הבנק ורק שלוש שנים אחרי שעורך הדין הצטרף למשרד פנה אליו הבנק והודיעו לו כי נבחר לייצגו. הנילונים מדגישים שהמשרד לא פעל להתקשר עם הבנק בעת שהמתלונן יוצג על-ידם כנגד חברת הבת של אותו הבנק. עוד מציינים הנילונים את חוק יסוד חופש העיסוק כך שכפי שהלקוח חופשי להפסיק את ההתקשרות עם עורך הדין בכל עת זכאי עורך הדין לעשות כך.

החלטה להעמיד לדין משמעת. מצופה מעורכי הדין שלא להביא עצמם לניגוד עניינים ולקבל את הבנק כלקוח. או לכל הפחות, לדחות את תחילת ההתקשרות עם הבנק למועד סיום הטיפול בלקוח המתלונן, או להסדיר העברת ענייניו באותם תנאים לעורך דין אחר אשר יהא מקובל על הלקוח. (החלטה מספר את 242/10)

חסיון בהליך גישור לא חל על דברי איום שהושמעו במסגרת הגישור

שאלתא עורך הדין הפונה ייצג לקוח בהליכי גישור. במהלך פגישת הגישור, אמר בא-כוח הצד השני שאם לא יקבלו את מבוקשם (פינוי נכס) הם יפעלו "בשיטת מרגול" או דברים ברוח זו תוך שימוש בשם מרגול. לאחר מכן, כינה אותו בא-כוח הצד השני "שקרן". שאלתו האם יש חסיון על דברם אלו.

החלטה על הליכי גישור יש חסיון, והפרת החסיון היא עניין אתי. ההכרעה המשפטית האם החסיון חל בנסיבות העניין אינה שאלה אתית אלא נובעת מהדין המהותי. יחד עם זאת, אפשר להעיר כי החסיון על הליכי הגישור בא למנוע הבאת ראיות שהושגו במהלך הגישור (בין ראיות חפציות ובין דבריו של אחד המשתתפים) במסגרת בירור משפטי של סכסוך בין הצדדים. החסיון אינו מקים חסינות מפני תביעה או תלונה כאשר יש יסוד סביר לכך שאחד המשתתפים חרג מהמותר במסגרת הגישור. כך, כאשר אחד המשתתפים בגישור עובר עבירה, מאיים או מתבטא באופן לא אתי - העובדה שהדבר אירע במסגרת גישור אינה יכולה להשתיק את הנפגע. (החלטה מספר את 294/11)

דין משמעת: ועדת האתיקה לא מעבירה חוות דעת מקדימה לצד שכנגד לפונה

שאלתא עורכת דין הנחקרת ברשות לניירות ערך (להלן: "הרשות") פנתה לוועדה וקיבלה חוות דעת מקדימה לעניין היקף המידע שמותר לה למסור בחקירתה ברשות. הרשות ביקשה מעורכת הדין להעביר לידיה את חוות דעת הוועדה אך זו לא השיבה לבקשה לפיכך פונה כעת הרשות אל הוועדה ומבקשת לקבל את חוות הדעת המקדימה שניתנה לפונה.

החלטה הוועדה לא תעביר את חוות הדעת לרשות. לחוב פניית עורך דין לחוות דעת מקדימה, בין מכוח 60 לחוק לשכת עורכי הדין ובין לפי הנחיית היועמ"ש לממשלה 4.2202, מיועדת לסייע לעורך הדין לקבל החלטה בדילמה אתית שהוא מצוי בה. ההנחה של הוועדה והציפייה של הפונה היא שהפונה אינו מעוניין לשתף גורם אחר בשיקוליו ובדרך קבלת החלטה המקצועית, וודאי שאינו מעוניין לשתף בכך את הצד שכנגד. שיתופו של צד ג' בתהליך קבלת החלטה המקצועית ובתוכן החלטה עלול לפגוע בנכונותם של עורכי דין לפנות לוועדת האתיקה בבקשה לחוות דעת מקדימה או ליעוץ ולכלל הפחות בנכונותם למסור פרטים מלאים בפנייתם. על כן, נמנעת הוועדה למסור את חוות דעתה לצדדים שלישיים, למעט כאשר יש הסכמה מפורשת של הפונה. אפשר לטעון, שהדבר פוגע במעמדה הניטראלי האובייקטיבי של הוועדה. תשובתנו היא שיש להבחין בין תוכן המענה לבין נמעניו. התוכן ניטראלי ואובייקטיבי כלי תלות בזהות הפונה. הנמענים, לעומת זאת, הם רק הפונה או מי שהפונה התיר לו לעיין במענה, וזאת כדי לא לפגוע בהסתמכותו של הפונה. [החלטה את 328/11]

שימוש לרעה בהליכי משפט כעילה להעמדה לדין משמעת

עובדות הנילונה המייצגת בנק נושה פתחה תיקי הוצאה לפועל כנגד המתלונן הגם שבית המשפט נתן עוד קודם לכן, ובנכוחות הנילונה, צו עיכוב הליכים נגד המתלונן (בקשר עם צו כינוס שניתן כנגד המתלונן בראשיתו של הדין האמור). ויודגש כי התיקים בהוצאה לפועל נפתחו על-ידי הנילונה עוד בזמן שצו הקפאת ההליכים היה בתוקף. הנילונה השיבה שהתיק הראשון בהוצאה לפועל נפתח עוד לפני שצו הכינוס נכנס לתוקף ובהמשך נפתחו עוד מספר תיקים. פתיחת התיקים הנוספים נעשו על-ידי בתום לב ואילו הייתה מקבלת פנייה ישירה מצד המתלונן הייתה מורה על עיכוב ההליכים באופן מידי. הנילונה מציינת שברגע שנודע לה מתוך כתיב בי-דין של המתלונן על טענה זו ביקשה מההוצאה לפועל לעכב את כל ההליכים, וכך נעשה בפועל. עוד מציינת הנילונה שלמתלונן לא נגרם נזק ומשכך לא פנה אליה בבקשה לעכב את ההליכים אלא העדיף לפנות ישירות בתלונה אל ועדת האתיקה כדי להטרידה.

החלטה לגנוז את התלונה. נקיטה בהליכי הוצאה לפועל בניגוד להוראות 350 לחוק החברות, עלולה להיחשב כשימוש לרעה בהליכי בית משפט. שומה על עורך הדין לפעול לפי החוק. יחד עם זאת, בנסיבות העניין, לא מצאנו הצדקה להעמיד את הנילונה לדין משמעת. [החלטה מספר את 156/11]

דין משמעת: פרסום קובלנה המתנהלת בדלתיים פתוחות

עובדות המתלונן טוען שהנילון, יו"ר ועדת אתיקה מחוזית, מסר לעיתונות קובלנה שהוגשה נגדו וכן מסמכים "סודיים" מתיק התלונה בטרם נמסרה למתלונן (שהיה הנאשם בהליך המשמעת). הנילון השיב שהוא לא מסר את הקובלנה לעיתונות, אף אם היה עושה כן אין בכך פגם לנוכח העובדה שהקובלנה הוגשה לבית הדין והיא מתנהלת שם בדלתיים פתוחות, ושהמסמכים "הסודיים" הם נספחים לקובלנה. הוא מסכים שפרסום קובלנה בטרם נמסרה כדין לנאשם הוא פגם, אולם לטענתו הדבר אינו באחריותו אלא באחריות בית הדין.

החלטה לגנוז את התלונה. פרסום קובלנה המתנהלת בדלתיים פתוחות אינה עבירה אתית אלא לכל היותר פגם מינהלי. שונה הדבר אם יש איסור פרסום מסוג כלשהו, שהפרתו עלולה להוות התנהגות לא הולמת של עורך דין. במקרה שלפנינו, אין ראייה נסיבתית או ישירה לכך שהמידע הגיע לעיתונות מיו"ר ועדת האתיקה דווקא. הדרושה היא לראיות המקיימות את התנאי של יסוד סביר להרשעה וכאלו אין. נוהל העבודה הנכון הוא, שועדת אתיקה אינה מוסרת כתיב קובלנה שטרם נקבע בהם דיון, והדבר מסור לנשיאות בית הדין. הנשיאות צריכה להיות זהירה בכבוד המתדיינים ולהימנע ממסירה לפרסום של קובלנה שטרם נמסרה לנאשם. לסיכום, התלונה נגזת הן בשל ספק בקיומה של אשמה והן בהעדר ראיות. ככל שביקש המתלונן לברר את העניין במישור המנהלי, פתוחה בפניו הדרך לפנות לגורם המוסמך. [החלטה מספר את 318/11]

דין משמעת: שימוש מותר בפסק דין משמעת שפורסם

שאלתא עורך הדין הפונה מבקש להגיש בשם לקוחו תביעה נגד עורך דין אחר ולצרף אליה פסק דין משמעת

שמצוי בידו בו הורשע הנתבע ונגזר עליו עונש משמעותי. הלקוח של הפונה הוא המתלונן בהליך המשמעותי, ופסק הדין עוסק, לפי טענתו, ברשלנותו החמורה של הנתבע שגרמה ללקוח לנזקים. מטרת ציחוף פסק הדין לכתב התביעה היא להוכיח את עילת התביעה. האם בצחוף פסק הדין המשמעותי עובר עורך הדין עבירה משמעותית?

החלטה בנסיבות המקרה, משפסק הדין המשמעותי אינו אסור לפירסום ועוסק באותה פרשה, אין מניעה אתית לצרפו לכתב התביעה. (החלטה את 340/11)

דין משמעותי: החלטת ועדת האתיקה הארצית גוברת על החלטת ועדת אתיקה מחוזית

עובדות במקרה הנדון החלטת ועדת האתיקה הארצית קבעה שאסור לעורך דין ישראלי להחתים על תצהיר בחו"ל או לאמת שם יפוי כח (החלטה מספר את 368/07 שפורסמה ב-**אתיקה מקצועית** 28 עמ' 2). אך ועדת האתיקה של ועד מחוז תל-אביב קיבלה לאחר מכן החלטה הסותרת את החלטת ועדת האתיקה הארצית (החלטה פורסמה ב-**עט ואתיקה** גיליון 94, 2011).

החלטה סעיף 18(ב) לחוק הלשכה קובע במפורש כי ועדת אתיקה מחוזית לא תפעל בסתירה להחלטה של ועדת האתיקה הארצית. עמדת הוועדה הארצית בעניין אימות תצהירים בחו"ל גוברת ומחייבת את כלל עורכי הדין.

מעבר לדרוש נבהיר, שמקום בו מנסח עורך דין מסמך שאינו תצהיר, משום שאינו עומד בדרישות דיני הראיות, אך מכתיר מסמך זה כתצהיר, הוא עלול לגרום להטעיה רבתי ולכן לא די באפשרות שהגורם אליו מוגש התצהיר יעמוד על כך בעצמו לאחר עיון מדוקדק במסמך. (החלטה מספר את 292/11)

כלל 25: מגע עם צד מיוצג באמצעות חוקר פרטי בתיקי נזיקין

שאלתא האם שליחת חוקר פרטי לתובע מיוצג, הוא הצד שכנגד, מהווה עבירה אתית. ביתר פירוט מבקש הפונה התייחסות קונקרטית למצבים הבאים: (1) מצב בו נשלח חוקר פרטי כאשר עורך הדין המייצג את חברת הביטוח הוא עורך שכיר בחברה. (2) מצב בו נשלח חוקר פרטי כאשר עורך הדין המייצג את חברת הביטוח הוא עורך דין חיצוני שנשכר על-ידי החברה. (3) מצב בו החברה הייתה מיוצגת על-ידי עורך דין שכיר ובהמשך העבירה את הטיפול לעורך דין חיצוני.

בנוסף, מבקש החבר את חוות דעת הוועדה בשאלה האם מורשה עורך הדין במצבים לעיל לעשות שימוש בדוח או בהקלטה שערך החוקר הפרטי.

החלטה הוועדה מניחה שהשאלתא מכוונת לחוקר פרטי הבא בדברים עם הצד שכנגד המיוצג שכן עריכת מעקב גרידא אחר צד שכנגד אינה אסורה לפי כלל 25. תשובה לשאלה זו ניתנה בהחלטת ועדת האתיקה מס' 69/10, שפורסמה בגיליון **אתיקה מקצועית** מס' 42 בעמ' 4 (2011) נעיר, כי בעניין זה אין נפקות לדרך העסקתו של עורך הדין המייצג, בין כשכיר "פנימי" של לקוחו, חברת הביטוח, ובין כעורך דין חיצוני. לשאלה הנוספת, ככל שהחוקר לא נשלח על-ידי עורך דין, ובכפוף לכל דין אחר, ראשי עורך הדין לעשות שימוש בדוח ובהקלטה. אולם עורך דין ששלח חוקר תוך הפרת הכלל, אינו ראשי להשתמש בממצאי החקירה. נוסף, כי משהוגשה הראייה לבית המשפט, שאלת קבילותה אינה אתית, אלא ראייתית, והיא מסורה להחלטת בית המשפט. (החלטה מספר את 301/11)

הנחיות והחלטות ועדת הייעוץ לענייני פרסומת

דברי הקדמה: מכוון כלל 3(ח) לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א - 1002 (להלן: **כללי הפרסומת**) הוקמה בלשכה ועדת ייעוץ לענייני פרסומת שבראשה יושב ראש ועדת האתיקה הארצית.

כל עורך דין ראשי לפנות, בטרם פרסם, אל הוועדה, כדי לקבל אישור מראש בדבר עמידת הפרסומת שהוא מבקש לפרסם, בתנאי כללי הפרסומת.

להלן יובאו ההחלטות שניתנו בעקבות פניות של חברים אל ועדת הייעוץ לענייני פרסומת. ההחלטות חולקו לפי צורות הפרסומת ותכני הפרסומת, שהיא האבחנה הנקוטה בכללי הפרסומת.

צוחת פרסומת:

1. עורך דין רשאי לשלוח, עד פעמיים בשנה, מכתב לעורך דין פרטי בלבד ובו הצעה למתן שירותים משפטיים (מתווה שאושר בעבר על ידי הוועד המרכזי). לא ניתן לשלוח מכתב שכזה לעורך דין שהוא יועץ משפטי של מוסד/ארגון/חברה הואיל ויש בכך שידול אסור של לקוח.
2. אסור שימוש בקופונים כאמצעי פרסומת ושיווק למשרד עורכי דין ואסור לעורכי דין לפרסם באתר המציע קופונים.
3. אסורה פרסומת על אטב משרדי. בדיוק כפי שאסורה פרסומת על עטים, לוחות שנה ומגנטים.
4. אין מניעה שמשרד עורכי דין יתמוך כלכלית בספורטאי, אך אין להתיר פרסום מתן התמיכה באמצעות פרסומת על גבי החולצה או במקומות נוספים הואיל ומדובר בפרסומת שלא הותרה במפורש בכללים.

תכנים של פרסומת:

1. אתר אינטרנט של משרד עורכי דין לא יכלול קטעי וידאו של כתבות טלוויזיה בהם הופיע עורך הדין הן בליווי מלל קולי והן ללא מלל קולי.
2. באתר אינטרנט של המשרד ניתן לפרסם מצגות בתנאי שהתמונות והאיוורים במצגת אינם פוגעים בכבוד המקצוע והמצגת היא ללא מלל קולי (כלל 3(ה)).
3. האיסור על שימוש במלל קולי באתר אינטרנט הקבוע בכלל 3(ה) הוא איסור החל על כל שימוש במלל קולי באתר.
4. באתר אינטרנט של המשרד ניתן לפרסם פסקי דין בהם נטל המשרד חלק לרבות שמות הצדדים, בהעדר התנגדות של הלקוחות כי שמם יפורסם.
5. מאחר וכללי הפרסומת קובעים רשימה סגורה של פרטים מותרים בפרסום שלא ניתן להוסיף עליה אזי, באתר אינטרנט של המשרד לא ניתן לציין פרטים אישיים שאינם בהתאם לרשימה.
6. "מגשר מה"ת" הוא תואר שדין אחר מסדיר את השימוש בו כדרישת כלל 3(ב/5) כך שניתן לכלול באתר אינטרנט ובמדריכים מקצועיים מסווגים.
7. ניתן לקרוא למשרד עורכי דין "משרד עריכת דין".
8. אין לכלול בכותרת נייר המכתבים של המשרד ציטוט. למשל, ציטוט מהתנ"ך או של הוגה דעות.
9. במידע בכתב שרשאי עורך דין למסור ללקוח לפי דרישת הלקוח (כלל 5) מותר לציין שיש למשרד תו תקן ISO.

הנחיות והחלטות הוועדה לענייני עיסוק אחר

דברי הקדמה: מכוח כלל לכללי לשכת עורכי הדין (עיסוק אחר), התשס"ג - 2003 [להלן: **כללי עיסוק אחר**] הוקמה בלשכה ועדה לענייני עיסוק אחר שבראשה יושב ראש ועדת האתיקה הארצית. להחלטות הוועדה תוקף מחייב **כל עורך דין רשאי לפנות אל הוועדה בכל שאלה נוגעת לעיסוק אחר שלו בנוסף על עבודתו כעורך דין. להלן יובאו ההחלטות שניתנו בעקבות פניות חברים אל הוועדה:**

1. שימוש בתואר עו"ד בחתימה הנוגעת לעיסוק אחר של עורך הדין ייעשה באופן הבא: קודם התואר עו"ד אח"כ שם פרטי ושם משפחה, פיסוק ולאחריו תיאור התפקיד האחר. לדוגמא: עו"ד ישראלה ישראלי, מנהלת תיקי השקעות. על מקבל המסמך להבין שהמסמך נחתם מתוקף העיסוק האחר.
2. עורך דין רשאי להופיע בפני שופט שמינה אותו בתיק אחר להיות שמאי או מגשר, ובלבד, שיגלה עובדה זו לצד השני.
3. מינוי "כנציג" של תושב זר בהתאם לפי סעיף 60 לחוק מס ערך מוסף מהווה עיסוק אחר לפי חוק לשכת עורכי הדין לפיכך הוא מנוע מייצוג התושב הזר באותו עניין גם כעורך דין.
4. עבודה כעורך דין של פרויקט/תוכנית במקביל להיותו בעל תפקיד אחר (לדוגמא: תסריטאי של הפרויקט/תוכנית) אסורה בהיותם אותו "עניין". בנוסף עולה גם חשש ליחסי תלות בין הצדדים הואיל ויש צפייה לקבל עבודה נוספת בתחום האחר מאותו חברה. כך שקיים ניגוד עניינים בין שני העיסוקים.